

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

СЕКЦІЯ 17. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

<i>Харитоновна Тетяна Євгенівна</i> РОЗВИТОК ДИСЦИПЛІН КАФЕДРИ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	716
<i>Гавриш Наталя Степанівна</i> ДОСВІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	718
<i>Григор'єва Христина Антонівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АГРОПРОТЕКЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	720
<i>Годованюк Андрій Йосипович</i> КРИТЕРІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ СУДОВОЇ ЮРИСДИКЦІЇ У ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРАХ	722
<i>Заверюха Марина Михайлівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ІНВАЗІЙНИХ ВИДІВ ДЕРЕВ В УКРАЇНІ	724
<i>Канівець Людмила Анатоліївна</i> ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА НА ЕКОЛОГІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ	726
<i>Karakhanian Karuna</i> ELECTRONIC SALE OF LANDS AND RIGHTS TO THEM AS A MANIFESTATION OF DIGITALIZATION OF LAND LEGAL RELATIONS	728
<i>Платонова Євгенія Олегівна</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	730
<i>Валянська Тетяна Петрівна</i> СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПОЗАСУДОВЕ», «ДОСУДОВЕ» ТА «АЛЬТЕРНАТИВНЕ» ВИРІШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ	732
<i>Слепньова Катерина Вадимівна</i> ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	735

СЕКЦІЯ 18. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

<i>Шамша Ігор Володимирович</i> ФІЛОСОФІЯ МЕДІЙНИХ ПРАКТИК: КОНЦЕПТУАЛЬНІ КОНТУРИ	738
<i>Аксьонова Віра Ігорівна, Алексєєнко Анастасія Андріївна</i> ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА АНТРОПОЛОГІЗАЦІЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУПЕРЕЧЛИВИХ АСПЕКТІВ ТЕХНОГЕННОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	740
<i>Єременко Олександр Михайлович</i> ПРИНЦИПИ СПОЛУЧУВАНOSTІ ПОЗИЦІЙ В ЦІЛІСНОМУ ФІЛОСОФСЬКОМУ СВІТОГЛЯДІ	742
<i>Smaznova Iryna</i> LAW & FORGIVENESS	744
<i>Капустіна Надія Борисівна</i> ЦИФРОВИЙ ПРОСТІР: КОНФЛІКТОГЕННИЙ АСПЕКТ	746
<i>Крижановська Тетяна Олександрівна</i> ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ДЖ. РОУЛЗА	749
<i>Токар Людмила Вікторівна</i> КІЛЬКІСНИЙ ВИРАЗ КВАНТОРІВ ІСНУВАННЯ. АНАЛІЗ АСПЕКТІВ ЗАВДАНЬ ТЗНК	751
<i>Котовська Анастасія Вікторівна</i> ВПЛИВ АГНОТОЛОГІЇ НА РОЗВИТОК ПРАВОВИХ СИСТЕМ	753

СЕКЦІЯ 19. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

<i>Кормич Людмила Іванівна, Краснопольська Тетяна Миколаївна</i> БРЕНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ	756
<i>Вітман Костянтин Миколайович</i> ВПЛИВ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ ГЕОПОЛІТИЧНИХ АВТОКРАТИЧНИХ ЦЕНТРІВ НА ЕТНОПОЛІТИЧНУ СФЕРУ КАЗАХСТАНУ	758
<i>Мамонтова Елла Вікторівна</i> ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ УКРАЇНИ	760
<i>Завгородня Юлія Володимирівна</i> СУЧАСНА АДАПТАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ У КІБЕРПРОСТІР	763

4. Capizzo, Luke & Iannaccone, Jeannette I. Citizen brand: The Emergence of Brandstanding as Organizational Engagement and Civic Duty. *Public Relations Review*. 2023. Vol. 49, Iss. 2. Art. 102307. URL: <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2023.102307>
5. Gregory A., Macnamara J. An Evaluation U-Turn: From Narrow Organisational Objectives to Broad Accountability. *Public Relations Review*. 2019. Vol. 45, Iss. 5. Art. 101838. URL: <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2019.101838>
6. Tai Kuang-Ting. Open Government Research Over a Decade: A Systematic Review. *Government Information Quarterly*. 2021. Vol. 38, Iss. 2. Art. 101566. URL: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2021.101566>
7. Matheus R., Janssen M. A Systematic Literature Study to Unravel Transparency Enabled by Open Government Data: The Window Theory. *Public Performance & Management Review*. 2020. Vol. 43, Iss. 3. P. 503–534. URL: <https://doi.org/10.1080/15309576.2019.1691025>
8. Lee S. T. A battle for foreign perceptions: Ukraine's country image in the 2022 war with Russia. *Place Branding and Public Diplomacy*. 2023. Vol. 19. P. 345–358. URL: <https://doi.org/10.1057/s41254-022-00284-0>
9. Bolin G., Ståhlberg P. Nation branding vs. nation building revisited: Ukrainian information management in the face of the Russian invasion. *Place Branding and Public Diplomacy*. 2023. Vol. 19. P. 218–222. URL: <https://doi.org/10.1057/s41254-022-00277-z>

Ключові слова: публічне управління, брендинг, суспільний імідж, позитивна репутація, багатовимірний підхід.
Keywords: public administration, branding, public image, positive reputation, multidimensional approach.

Вітман Костянтин Миколайович

Національний університет «Одеська юридична академія»,
директор Центру підготовки магістрів публічної служби і професійних суддів, професор
кафедри політичних теорій,
доктор політичних наук, професор

ВПЛИВ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ ГЕОПОЛІТИЧНИХ АВТОКРАТИЧНИХ ЦЕНТРІВ НА ЕТНОПОЛІТИЧНУ СФЕРУ КАЗАХСТАНУ

Головним чинником збереження авторитарних політичних режимів Центральної Азії, у тому числі Казахстану, визначається авторитарний геополітичний вплив так званих світових центрів автократії – Росії та Китаю, які тотально незацікавлені у формуванні поясу демократії навколо себе. В. Саут'юнков підтверджує, що «рушійною силою автократизації (сусідніх держав) виступають, найперше, такі потужні актори міжнародної політики авторитарного зразка, як Росія та Китай» [1, с. 120]. Об'єднання, співпраця та взаємна підтримка між державами з автократичними політичними режимами забезпечує умови для збереження та стабільності цих режимів.

Казахстан опинився в унікальній виграшній геополітичній ситуації, адже багатополарна природа авторитарного зовнішнього впливу дає змогу врівноважувати найбільш деструктивні його прояви з боку кожного з центрів впливу. «В Казахстані політичний вплив Росії врівноважується потужним економічним впливом Китаю», – зауважує Є. Солонина [2]. І сфера етнополітики є ідеальним майданчиком для підтвердження такої гіпотези.

Казахстан уник настільки руйнівного авторитарного впливу Росії в етнополітичній сфері, хоча неодноразово запрошувався та підштовхувався нею до різноманітних форматів інтеграції. Хоча Республіка Казахстан входить до складу Євразійського Союзу на чолі з Росією – антитипу Європейського Союзу на пострадянському просторі для утримання держав регіону в

полі економічної політичної, військової та культурної інтеграції. При цьому Казахстан активно бере участь у китайських проектах інтеграції – є членом Шанхайської організації співробітництва (ШОС), заснованої КНР задля забезпечення миру, безпеки і стабільності та співпраці в політичній, економічній, освітній, енергетичній, екологічній та інших сферах. Незважаючи на те, що Росія також є членом ШОС, її вплив на держави Центральної Азії стрімко деволуціонує після повномасштабного воєнного вторгнення в Україну, чим користується Китай.

Пекін почав активно налагоджувати співпрацю з країнами Центральної Азії (Казахстаном, Киргизстаном, Таджикистаном, Туркменістаном і Узбекистаном) без Росії, у 2023 р. створивши формат (C+C5 – China і Central Asia). У квітні 2024 р. у м. Сіань відбувся перший саміт цього формату під назвою «Китай – Центральна Азія», на якому було досягнуто низки домовленостей (54 угоди), які охоплюють всі сфери – від економічної до культурно-освітньої. Вони стали продовженням китайської ініціативи «Один пояс – один шлях». Китай обіцяє надати понад \$3,5 млрд. прямої заохочувальної фінансової підтримки центральноазійським державам, що сприятиме розвитку їх економік та забезпечить ще більшу лояльність цих авторитарних політичних режимів до Пекіна. Для центральноазійських держав курс на зближення з Китаєм означає не лише підтримку економік, а й «продовження перебування нинішніх лідерів при владі з усіма її привілеями й можливостями збагачення» [3]. Крім того, чимало досягнутих угод (понад 10) стосуються культурно-освітніх та гуманітарних обмінів між Китаєм та центральноазійськими державами (проведення спільних днів культури, наукової діяльності у китайських університетах, квот на навчання та академічні мобільності), що неминуче означає також етнокультурне зближення з Китаєм.

Це вказує на те, що на етнополітичну сферу конкретної держави впливає не лише її політичний режим, адже авторитарний режим Казахстану не існує ізольовано, вона перебуває під впливом також політичних режимів геополітичних лідерів (в досліджуваному випадку – центрів автократії Китаю та Росії). Якщо етнокультурний, етнополітичний вплив Китаю на етнополітику Казахстану посилюються, що має наслідком не лише покращення становища китайської національної меншини внаслідок збільшення залежності авторитарного політичного режиму Казахстану від Китаю, то вплив Росії послаблюється.

Натомість Казахстан не орієнтується виключно на авторитарні центри (Китай та Росію) і робить кроки у бік демократизації, в тому числі шляхом налагодження відносин з демократичним Заходом. Прикладом може бути освітня політика – на практиці в казахстанській освітній процес впроваджується не білінгвізм, а трілінгвізм: казахська як державна, російська як міжнаціональна та англійська як мова інтеграції у світову економіку. Тримовна освіта активно запроваджується у вищій школі, у середній освіті англійська використовується для викладання чотирьох предметів, зокрема у старшій школі (10-11 класи) – хімії, фізики, біології та інформатики, інші предмети викладаються казахською мовою, а російська мова є окремим предметом [4]. Але вчені систематизують основні виклики тримовної освітньої політики Казахстану – одночасне впровадження кількох реформ (латинізація, тримовність), труднощі підготовки англомовних вчителів, відсутність англомовного середовища та дистантність всіх цих мов, що ускладнює їх опанування [5].

США позитивно оцінили англізацію казахстанської освіти і пообіцяли підтримку програмам вивчення англійської мови [6]. Більше того, США відновили дипломатичний формат, ініційований у 2015 р – «C5+1» (5 країн Центральної Азії + США). У 2023 р. відбувся перший саміт глав держав, на якому США пообіцяли інвестувати у підтримку безпеки, розвиток громадянського суспільства та підтримку вразливих груп регіону. Налагоджуючи співпрацю з Центральною Азією, США намагаються протидіяти авторитарній експансії Китаю та Росії, заохочуючи процеси демократизації цих держав [7]. З-поміж інших Казахстан розглядається як найбільш стабільна і прогнозована держава регіону.

Таким чином завдяки лавіруванню між авторитарними центрами (Росією та Китаєм) і демократичним Заходом, Казахстану вдалося проводити досить ефективну (враховуючи стар-

тові умови) етнополітику націє- та державотворення, яка полягала у формуванні нації, підвищенні статусу та популяризації державної мови, дерусифікації цієї пострадянської держави.

Список використаних джерел

1. Саутъонков В. М. Міжнародний вимір авторитаризму: модель та форми співпраці недемократичних держав. *Політикус*. 2022. Вип. 4. С. 119–124.
2. Солонина Є. Казахстан, протести і Росія: що призвело до заворушень і які наслідки вони матимуть? *Радіо Свобода*. 6 січня 2022 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/kazakhstan-rossiya-asia-protesty-naslidy/31641258.html>
3. Сидоренко В. Під декораціями імперії Тан: Китай і Центральна Азія взяли курс на зближення. *Укрінформ*. URL: <https://bit.ly/3U9Wk16>
4. Sarmurzin Y., Amanzhol N., Toleubayeva K., Zhunusova M., Amanova A., Abiy A. Challenging aspects of Kazakhstan's trilingual education policy: evidence from a literature review. *Asia Pacific Education Review*. 2023. 24 Jan. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12564-023-09823-7#citeas>
5. Kambatyrova A. Parents' language ideologies in the context of trilingual education policy in Kazakhstan. *International Journal of Multilingualism*. 2022. URL: <https://bit.ly/3PZwXwh>
6. Schulz D. Writing a New Future: Kazakhstan's Language Reforms. *CPC – Caspian Policy Center*. URL: <https://caspianpolicy.com/research/security-and-politics-program-spp/writing-a-new-future-kazakhstans-language-reforms-13235>.
7. Diplomatic platform «C5+1». *U. S. Department of State*. URL: <https://bit.ly/3PJhgJB>

Ключові слова: політичні режими, геополітичні лідери, автократичні центри, етнополітична сфера, етнополітика.

Keywords: political regimes, geopolitical leaders, autocratic centers, ethnopolitical sphere, ethnopolitics.

Мамонтова Елла Вікторівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри політичних теорій, доктор політичних наук, професор*

ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ УКРАЇНИ

Становлення України як повноправного учасника світового співтовариства відбувалося в складних умовах системної трансформації суспільства, розривом з тоталітарними практиками в економічній, соціальній, культурно-духовній та політико-управлінській сферах. Щодо зовнішніх впливів, то вони також не сприяли легкому переходу «республіки рад» до демократичної, правової, соціальної держави. Поразка СРСР у «холодній війні» і Білівіжська угода 1991 р., декларація «кінця історії» та попередження щодо «зіткнення цивілізацій», невизначеність геополітичної картини світу та мінлива економічна кон'юнктура, – все це формувало коло обставин, в яких починався шлях України до Європи як цивілізаційного проекту, ціннісного орієнтуру та політичного утворення. А оскільки реалізація цього шляху вбачається як євроінтеграційний процес, цілком виправдано розглянути його основні етапи через призму взаємин України з Європейським Союзом.

Вперше на офіційному рівні намір України розбудовувати відносини з Європейським Союзом був проголошений 2 липня 1993 року у Постанові Верховної Ради України «Про основні напрями зовнішньої політики України». Але відправним пунктом початку процесу встановлення відносин України з Європою повною мірою варто вважати визнання незалежності України ЄС, яке відбулося у грудні 1991 року, «коли Міністр закордонних справ Нідерландів, як представник головуєчої в ЄС країни, у своєму листі від імені Європейського Союзу офіційно визнав незалежність України» [1].